

Типові питання та відповіді щодо заповнення декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та особами, які претендують на зайняття цих посад

У зв'язку з надходженням численних запитів від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування області щодо заповнення декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру та з метою роз'яснення заповнення окремих позицій декларації, забезпечення дотримання єдиного порядку заповнення декларації, допомоги уникнення помилок, а також вирішення певних спірних питань, які можуть виникнути при заповненні та поданні декларації, сектором з питань запобігання та протидії корупції, відповідно до покладених на нього завдань, підготовлено у відповідності до чинного законодавства рекомендації для використання при заповненні декларації.

Як правильно заповнити декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру пропонуємо розглянути в контексті питання - відповідь.

Хто зобов'язаний подавати декларацію і куди подається декларація?

Декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік (далі - декларація) подається особами, зазначеними у пункті 1 і підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" (далі - Закон) за місцем роботи (служби).

Особи, які претендують на зайняття посади державного службовця, до призначення або обрання на відповідну посаду подають декларацію за встановленою Законом формою до місця проходження майбутньої роботи (служби).

Які строки подання декларації?

Відповідно до вимог статті 12 "Фінансовий контроль" Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону (далі - декларант), зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) декларацію за минулий рік за формою, що додається до цього Закону.

Особи, які претендують на зайняття посади державного службовця, до призначення або обрання на відповідну посаду подають декларацію за встановленою Законом формою під час подання заяви про прийом на роботу або про участь у конкурсі на зайняття посади державного службовця.

Особи, які не мали можливості подати до 1 квітня за місцем роботи (служби) декларацію за минулий рік через перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною, через тимчасову непрацездатність, перебування за межами України, під вартою, подають таку декларацію за звітний рік до 31 грудня.

Особи, які не подали декларацію за минулий рік із зазначених причин і звільняються з цього місця роботи, зобов'язані подати таку декларацію до розірвання трудового договору.

Які основні вимоги до заповнення декларації?

Декларант заповнює декларацію власноручно чорнильною або кульковою ручкою синього або чорного кольору таким чином, що забезпечує вільне читання внесених відомостей.

Увага! Відомості, що зазначаються у позиціях 1 і 4 (реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України) та у позиціях 2 (місце проживання декларанта) та 23 - 34 (місцезнаходження об'єкта), є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (Примітка 7 додатку до Закону).

Установою (організацією), де працює державний службовець (до якої подана декларація), мають бути вжиті заходи для обмеження доступу до декларацій, а також встановлена система (способи) захисту для недопущення розголошення відомостей, що містяться у декларації.

Увага! У полі "перерахованого у гривні" у позиціях 21 - 22 і полі "у тому числі за кордоном" у позиціях 45 - 64 зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції.

При заповненні декларації за 2011 рік **відомості про витрати (вклад/внесок)** надаються з дня набрання чинності Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції", тобто **з 1 липня 2011 року** (за II півріччя 2011 року).

Увага! Поле "сума витрат (грн.) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування" у позиціях 23 - 28, 35 - 39 і поле "усього" у позиціях 46, 48, 50, 56 та 59 заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.

Також слід звернути увагу, що особа, яка претендує на зайняття посади державного службовця при поданні декларації до місця проходження майбутньої роботи (служби). відомості щодо витрат (вкладів/внесків) у декларації не зазначає. (Примітка 1 додатку до Закону).

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Які відомості необхідно зазначати в першому розділі декларації?

У Розділі I. "Загальні відомості" декларації державний службовець (далі - декларант) відображає загальні відомості щодо себе та членів сім'ї. Зокрема,

у позиції 1 - прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України – декларанта;

У разі, якщо декларантом у звітному році змінено прізвище, ім'я, по батькові, спочатку зазначається нове прізвище, ім'я, по батькові, а у дужках - попереднє прізвище, ім'я, по батькові.

Якщо декларант через свої релігійні переконання відмовився від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомив про це

відповідний орган державної податкової служби і має про це відмітку у паспорті громадянина України, то у цьому випадку у позиції 1 декларації зазначається серія та номер паспорта громадянина України.

Увага! Відомості, що зазначаються у позиції 1 (реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України), **є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню** (Примітка 7 додатку до Закону).

у позиції 2 - відомості щодо місця проживання декларанта;

Цю позицію слід заповнювати на підставі паспортних даних про реєстрацію або тимчасову реєстрацію.

У разі якщо адреса місця проживання (реєстрації) декларанта змінилася (або зазнали зміни назва населеного пункту, вулиці та інші реквізити цієї позиції) і ці дані не відображено у паспорті декларанта, необхідно навести відомості щодо місця проживання декларанта станом на дату заповнення декларації.

Згідно з Законом України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" (стаття 3. Визначення термінів):

місце проживання – адміністративно - територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком понад шість місяців на рік.

реєстрація - внесення відомостей до паспортного документа про місце проживання або місце перебування із зазначенням адреси житла особи та внесення цих даних до реєстраційного обліку відповідного органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань реєстрації.

Відповідно до частини 1 статті 29 "Місце проживання фізичної особи" Цивільного Кодексу України **місцем проживання фізичної особи** є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, де фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово.

Увага! Відомості, що зазначаються у позиції 2 (місце проживання декларанта), **є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню** (Примітка 7 додатку до Закону).

у позиції 3 - займана декларантом посада або посада, на яку претендує декларант;

у позиції 4 - відомості про членів сім'ї декларанта;

Відповідно до статті 1. "Визначення термінів" Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" **членами сім'ї** є особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Увага! Відомості, що зазначаються у позиції 4 (реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України), **є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню** (Примітка 7 додатку до Закону).

Які відомості необхідно зазначати в другому розділі декларації?

У Розділі II. "Відомості про доходи" декларації зазначаються відомості про доходи одержані декларантом (членами сім'ї декларанта) з усіх джерел в Україні та з джерел за межами України у звітному році. Зокрема,

у позиції 5 - загальна сума сукупного доходу одержаного декларантом (членами сім'ї декларанта) у звітному році з усіх джерел в Україні;

До складу цих відомостей, зокрема, включаються: заробітна плата, премії, надбавки, винагороди, пенсії, стипендії, а також інші доходи перелічені у позиціях 6 – 20.

Якщо декларант має певні сумніви щодо правильності визначення ним розміру сукупного доходу, йому слід звернутися до джерел виплати відповідних доходів (бухгалтерії, пенсійного фонду, відділу соціального захисту населення за місцем проживання тощо) та одержати точні відомості.

При визначенні доходів, отриманих у натуральній формі їх розмір визначається згідно з платіжними відомостями, накладними, іншими обліковими документами таких виплат, а у разі відсутності підтверджуючих документів, застосовується їх оцінка за звичайними цінами, але не нижчої за звичайні ціни.

Увага! Кошти, які були отримані декларантом у звітному році для здійснення витрат під час відрядження (в тому числі за кордон), а також кошти одержані ним у рахунок відшкодування витрат на відрядження (вартість проїзду, проживання у готелі, витрати на харчування) безпосередньо від установ, організацій чи осіб, які приймали декларанта (членів його сім'ї) за кордоном, включаючи суми одержаних стипендій під час стажування за кордоном, до складу доходів, що відображаються у цьому розділі декларації, не включаються.

у позиції 6 - загальний розмір одержаної декларантом (членами сім'ї декларанта) заробітної плати, інших виплат та винагород, нарахованих (виплачених) відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору за звітний рік (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8);

у позиції 7 - платежі одержані декларантом (членами сім'ї декларанта) від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту із зазначенням назви закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) зазначені у цій позиції доходи;

у позиції 8 - платежі одержані декларантом (членами сім'ї декларанта) у вигляді авторської винагороди (гонорару), інші доходи від реалізації майнових прав інтелектуальної власності;

Роялті - платежі будь-якого виду, одержані у вигляді винагород (компенсацій) за використання або надання дозволу на використання прав промислової та інтелектуальної власності, а також інших аналогічних майнових прав, визначених як об'єкт права власності фізичної особи, включаючи використання авторських прав на будь-які твори науки, літератури, мистецтва, записи на носіях інформації, права на копіювання і розповсюдження будь-якого патенту або ліцензії, знака на товари та послуги, права на винаходи, на промислові або наукові зразки, креслення, моделі або схеми програмних засобів обчислювальної техніки, автоматизованих систем або систем обробки інформації, секретних формул або процесів, права на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).

Сума платежу визначається згідно з умовами укладених угод виходячи з договірної ціни, але не нижчої за звичайні ціни, та на підставі первинних платіжних документів.

у позиції 9 - сукупний розмір дивідендів та процентів отриманих декларантом (членами сім'ї декларанта);

Дивіденд - платіж, який провадиться юридичною особою на користь декларанта (члена сім'ї декларанта) - власника корпоративних прав (довірених осіб власника), емітованих такою юридичною особою, у зв'язку з розподілом частини її прибутку.

Корпоративне право - право власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, включаючи право на управління та отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи.

Проценти - платіж, який здійснюється позичальником на користь кредитора (декларанта, членів сім'ї декларанта) у вигляді плати за залучені кошти або майно, взяті у користування на визначений термін.

До процентів також включається платіж на користь декларанта за використання його майна, отриманого позичальником від декларанта в користування (оренді, у тому числі лізингові операції).

Сума платежу визначається згідно з укладеним договором, але на підставі цін не нижчих від звичайних.

За наявності істотних доказів щодо отримання таких платежів у менших розмірах, ніж передбачені угодою, платежі враховуються за фактично отриманими сумами.

Проценти, нараховані декларанту (вкладнику) на суми коштів, внесені ним на депозитні рахунки банків, а також проценти, нараховані недержавними пенсійними фондами на іменні пенсійні рахунки за умовами договорів додаткового пенсійного забезпечення (за рахунок інвестиційних прибутків, одержаних недержавними пенсійними фондами як результат управління фінансовими ресурсами вкладників), враховуються на підставі виписки банку чи відповідної небанківської фінансової установи.

у позиції 10 - сукупний розмір одержаної декларантом (членами сім'ї декларанта) матеріальної допомоги, включаючи допомогу, передбачену законодавством;

Зокрема, благодійна допомога, пожертвування, безповоротна позика (у грошовій та натуральній формі), у тому числі одержаних під час перебування за кордоном або з іноземних держав.

У цій позиції також зазначається вартість безоплатно наданих платних послуг у тому числі за рахунок цільової благодійної допомоги, яка надається благодійними організаціями на оплату *медичних послуг* на лікування або протезування; *послуг санаторно - курортного лікування*, крім спеціалізованих санаторіїв, які знаходяться на бюджетному фінансуванні, *відпочинку, послуг туризму*; *вартість навчання декларанта або членів його сім'ї в навчальних закладах*, крім навчання за рахунок бюджетного фінансування, а також *суми кредитів*, наданих без установлених термінів їх повернення.

у позиції 11 – сукупна вартість одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) дарунків (*пожертв*), призів, виграшів.

Частиною 2 статті 8. Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" встановлені обмеження щодо одержання дарунків (пожертв) особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, ці особи можуть приймати дарунки, які відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність, та пожертви, крім випадків, передбачених частиною 1 цієї статті, якщо вартість таких дарунків (пожертв) не перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка (пожертви), одноразово, а сукупна вартість таких дарунків (пожертв), отриманих з одного джерела протягом року, - однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року.

Передбачене цією частиною обмеження щодо вартості дарунків (пожертв) не поширюється на дарунки (пожертви), які:

- даруються (здійснюються) близькими особами;
- одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Відповідно до статті 1. "Визначення термінів" Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" **близькими особами є подружжя, діти, батьки, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки** із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 4 цього Закону

Якщо дарунки отримані у вигляді цінних паперів, вони враховуються за ціною не нижчою за звичайні ціни.

Дарунки у вигляді творів мистецтва, історичних цінностей, антикваріату включаються до суми доходів на підставі нотаріально засвідченої копії експертизи щодо визначення вартості дарунків.

У цій позиції також зазначається вартість отриманих декларантом (*членами сім'ї декларанта*) в дарунок земельних ділянок, житлових будинків чи інших споруд, квартир, інших основних фондів (*бібліотечні*), транспортних засобів.

Вартість визначається за договірними цінами, нотаріально засвідченими документами, але не нижчими за звичайні ціни.

у позиції 12 - сукупний розмір одержаної декларантом (*членами сім'ї декларанта*) відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" допомоги по безробіттю (у тому числі одноразова її виплата), допомоги по частковому безробіттю, матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, допомоги на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

у позиції 13 - загальна сума одержаних декларантом (*членами сім'ї декларанта*) аліментів;

у позиції 14 – сукупна вартість успадкованих декларантом (*членами сім'ї декларанта*) земельних ділянок, житлових будинків чи інших споруд, квартир, інших основних фондів (*бібліотечні*), транспортних засобів;

Вартість визначається за договірними цінами, нотаріально засвідченими документами, але не нижчими за звичайні ціни.

у позиції 15 - загальна сума страхових виплат, відшкодувань, одержаних декларантом (*членами сім'ї декларанта*) внаслідок настання страхового випадку за договорами добровільного та обов'язкового страхування, а також страхових внесків, сплачених за громадянина іншими особами, крім внесків із обов'язкового державного страхування, викупні суми та пенсійні виплати, що сплачені декларанту за договором страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу;

у позиції 16 - загальна сума одержаних декларантом (*членами сім'ї декларанта*) доходів від продажу більше одного разу на рік власного майна (рухомого та нерухомого), включаючи речі особистого вжитку, вартість яких перевищує 100 мінімальних заробітних плат;

у позиції 17 – сукупний розмір оподаткованого (чистого) доходу одержаного декларантом (*членами сім'ї декларанта*) від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності;

у позиції 18 - загальна сума доходів одержаних декларантом (*членами сім'ї декларанта*) від відчуження цінних паперів та корпоративних прав;

До **цінних паперів** належать: акції, облігації державних та місцевих позик, облігації підприємств (організацій), державні скарбничі (казначейські) зобов'язання, ощадні сертифікати, векселі, приватизаційні майнові сертифікати.

Корпоративне право - право власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, включаючи право на управління та отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи.

У цій позиції зазначаються також виплати юридичної особи, пов'язані із зворотним викупом акцій, часток (паїв), раніше емітованих такою юридичною особою.

у позиції 19 - загальна сума доходів одержаних декларантом (*членами сім'ї декларанта*) від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна;

Як приклад – кошти отримані від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) квартири, гаражу тощо.

у позиції 20 - інші види доходів (не зазначені у позиціях 6–19);

Такими видами доходів можуть бути:

- пенсійні виплати отримані декларантом (*членами сім'ї декларанта*);

- позики (кредити) отримані декларантом (*членами сім'ї декларанта*) від фінансових установ (банку, кредитної спілки, лізингової компанії, ломбарду, страхової компанії тощо);

- допомога по тимчасовій непрацездатності (у тому числі – допомога по догляду за хворою дитиною або за хворим членом сім'ї; допомога по догляду за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років; допомога на протезування з поміщенням у стаціонар протезно-ортопедичного підприємства; санаторно-курортне лікування);

- допомога по вагітності та пологах;

- допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);

- забезпечення оздоровчих заходів (оплата путівок на санаторно-курортне лікування застрахованим особам та членам їх сімей, оплата путівок до дитячих оздоровчих закладів);

- надання соціальних послуг (у позашкільній роботі з дітьми, у тому числі придбання дитячих новорічних подарунків);

- суми відшкодувань за майнову або моральну шкоду, отримані декларантом (членами сім'ї декларанта) за рішенням суду;

у позиції 21 - загальна сума доходів одержаних декларантом з джерел за межами України;

у позиції 22 - загальна сума доходів одержаних членами сім'ї декларанта з джерел за межами України.

Увага! У полі "перерахованого у гривні" у позиціях 21 - 22 розмір доходу зазначається за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції. (Примітка 10 додатку до Закону).

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Які відомості необхідно зазначати в третьому розділі декларації?

У Розділі III "Відомості про нерухоме майно" декларації зазначаються відомості про нерухоме майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта (членів сім'ї декларанта) та витрати декларанта на придбання такого майна або на користування ним у звітному році. Зокрема,

у позиціях 23 – 28 - відомості про нерухоме майно, яке перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта внаслідок купівлі (приватизації, успадкування, дарування, міни, розподілу майна підприємств і організацій між засновниками та учасниками) із зазначенням місцезнаходження цих об'єктів (країна, адреса), їх загальної площі вираженої в квадратних метрах та суми витрат декларанта на придбання такого майна або на користування ним (по кожній із зазначених позицій окремо);

Увага! Поле "сума витрат (грн.) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування" у позиціях 23 - 28 заповнюється, якщо разова витрата декларанта по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень. (Примітка 11 додатку до Закону)

Якщо декларанту належить лише частина житлової площі (земельної ділянки тощо), то в декларації враховується лише належна йому частина та частка на неповнолітніх дітей (у матері або батька за згодою сторін).

у позиціях 29 – 34 – відомості про нерухоме майно, яке перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта із зазначенням місцезнаходження цих об'єктів (країна, адреса), їх загальної площі вираженої в квадратних метрах.

Записи про відомості зазначених у позиціях 23 – 34 здійснюються на підставі відповідних правовстановлюючих документів у відповідних рядках, залежно від наведеної класифікації нерухомого майна.

Площа земельних ділянок вказується на підставі документів (актів) про їх відведення.

Площа житлових будинків (квартир) вказуються на підставі даних бюро технічної інвентаризації.

Увага! Відомості зазначені у позиціях 23 - 34 (місцезнаходження об'єкта), є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (Примітка 7 додатку до Закону).

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Які відомості необхідно зазначати в четвертому розділі декларації?

У Розділі IV "Відомості про транспортні засоби" декларації зазначаються відомості про транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування **декларанта (членів сім'ї декларанта)** та витрати **декларанта** на їх придбання (користування) у звітному році. Зокрема,

у позиціях 35 – 39 – відомості про транспортні засоби, які перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта внаслідок купівлі (успадкування, дарування, розподілу майна підприємств і організацій між засновниками та учасниками) із зазначенням марки або моделі кожного транспортного засобу, об'єму циліндрів двигуна (вказується в кубічних сантиметрах), потужності двигуна (вказується в кВт), довжини водних засобів (вказується в сантиметрах), року випуску транспортного засобу та суми витрат декларанта на їх придбання (користування) (по кожній із зазначених позицій окремо);

Увага! Поле "сума витрат (грн.) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування" у позиціях 35 - 39 заповнюється, якщо разова витрата декларанта по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень. (Примітка 11 додатку до Закону)

у позиціях 40 – 44 - перелічуються транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта.

Записи у позиціях 35 – 44 здійснюються у відповідних рядках залежно від наведеної класифікації транспортних засобів.

Відомості про транспортні засоби вказуються на підставі даних технічних паспортів. Уточнення можна зробити у органах, де зареєстровані транспортні засоби.

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Які відомості необхідно зазначати в п'ятому розділі декларації?

У Розділі V "Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи" декларації зазначаються відомості про вклади в банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності **декларанта (членів сім'ї декларанта)** та витрати **декларанта** на придбання таких активів (грн.) у звітному році. Зокрема,

у позиції 45 - зазначається загальна сума грошових коштів на рахунках декларанта (ощадних, депозитних, поточних, анонімних) у банках та інших фінансових установах. При цьому назва банку (установи), його адреса та види і номери рахунків (вкладів) не зазначається;

Ці відомості зазначаються станом на 1 січня року, що настає за звітним.

Увага! Поле "усього" у позиції 46 (*вкладених у звітному році*) - заповнюється, якщо разовий вклад або внесок здійснений **декларантом** на рахунок фінансової установи (банку) **у звітному році** дорівнює або перевищує 150 тис. гривень. (Примітка 11 додатку до Закону).

Увага! Відповідно до вимог частини третьої статті 12 Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" у разі відкриття особою, зазначеною в пункті 1 та підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, валютного рахунка в установі банку - нерезидента вона зобов'язана в десятиденний строк письмово повідомити про це орган державної податкової служби за місцем проживання із зазначенням номера рахунка і місцезнаходження банку - нерезидента.

у позиції 47 - зазначається загальний розмір (сума) номінальної вартості усіх видів цінних паперів, якими володіє декларант;

Номінальна вартість цінних паперів (вартість, зафіксована на бланку цінного паперу) зазначається з урахуванням здійсненої індексації, про що повідомляє емітент цінного паперу.

До цінних паперів належать: акції, облігації державних та місцевих позик, облігації підприємств (організацій), державні скарбничі (казначейські) зобов'язання, ощадні сертифікати, векселі, приватизаційні майнові сертифікати.

Увага! Поле "усього" у позиції 48 (*придбаних у звітному році*) - заповнюється, якщо разова витрата декларанта на придбання цінних паперів (їх купівлю) **у звітному році** дорівнює або перевищує 150 тис. гривень. (Примітка 11 додатку до Закону).

у позиції 49 – зазначається загальний розмір внесків (паїв) здійснених декларантом до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації, тобто розмір корпоративних прав декларанта, включаючи дохід від відчуження (продажу) ним корпоративних прав у звітному році;

Корпоративне право - право власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, включаючи право на управління та отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи.

Внесення певних коштів до статутного фонду акціонерного товариства засвідчується цінним папером - акцією, яка дає право на участь в управлінні акціонерним товариством, на отримання частини прибутку в формі дивідендів, а також на участь в розподілі майна у випадку ліквідації товариства.

Увага! Поле "усього" у позиції 50 (*внесених у звітному році*) - заповнюється, якщо розмір разового внеску здійсненого **декларантом** до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації **у звітному році** дорівнює або перевищує 150 тис. гривень. (Примітка 11 додатку до Закону).

у позиції 51 – зазначається загальна сума грошових коштів на рахунках членів сім'ї декларанта (ощадних, депозитних, поточних, анонімних) у банках та інших фінансових установах;

Ці відомості зазначаються станом на 1 січня року, що настає за звітним.

у позиції 52 – зазначається загальний розмір (сума) номінальної вартості усіх видів цінних паперів, якими володіють члени сім'ї декларанта;

у позиції 53 – зазначається розмір внесків до статутних (складених) капіталів товариств, підприємства, організацій, тобто розмір корпоративних прав членів сім'ї декларанта, *включаючи дохід від відчуження (продажу) членами сім'ї декларанта корпоративних прав у звітному періоді*;

Увага! У полі "у тому числі за кордоном" у позиціях **45 – 53 Розділу V** декларації зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції. (Примітка 10 додатку до Закону).

Відомості щодо фінансових сум **заокруглюються до гривні.**

У разі відсутності окремих відомостей **у відповідному полі ставиться прочерк.**

Які відомості необхідно зазначати в шостому розділі декларації?

В Розділі VI "Відомості про фінансові зобов'язання" зазначаються відомості про фінансові зобов'язання **декларанта (членів сім'ї декларанта)** на користь інших юридичних і фізичних осіб внаслідок укладання договорів (прийняття і виконання зобов'язань) та інші витрати декларанта (грн.) у звітному році. Зокрема,

у позиції 54 - зазначається розмір сплачених декларантом внесків (за власні кошти) за договорами добровільного страхування;

За необхідності розмір здійснених внесків можна уточнити в страховій організації, яка видала страховий поліс відповідно до укладеного договору.

у позиції 55 - зазначається розмір сплачених декларантом внесків, спрямованих у звітному році на додаткове (недержавне) пенсійне забезпечення (платежі на іменні пенсійні рахунки) відповідно до укладених договорів з недержавними пенсійними фондами;

у позиції 56 - зазначається **загальна сума всіх платежів (витрат)** сплачених декларантом протягом звітного року юридичним і фізичним особам за зобов'язаннями щодо утримання нерухомого та рухомого майна, що перебуває у власності декларанта, за договорами найму (оренди) будь - якого майна у юридичних чи у фізичних осіб, за користування нерухомим та рухомим майном зазначеного у Розділах III – IV декларації (позиції **23 – 28; 35 – 39;**), що перебуває на іншому праві користування декларанта, **а також** сума грошових коштів, які витратив декларант на вклади у банки та інші фінансові установи, на придбання цінних паперів, розмір внесків (паїв) здійснених декларантом до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації зазначеного у Розділі V декларації (позиції **46; 48; 50**) у звітному році.

Увага! Поле "Усього" у позиції 56 заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень. (Примітка 11 додатку до Закону).

у позиції 57 – зазначаються сплачені декларантом протягом звітного року платежі за договорами позики (за одержані кошти або майно у позику (тимчасове користування), як основної суми позики (кредиту);

Позика - передача за договором (угодою) однією стороною (позикодавець) другій стороні (позичальникові) безоплатно або за певну винагороду кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду та такої ж якості.

Річ є визначеною родовими ознаками, якщо вона має ознаки, властиві усім речам того ж роду, та вимірюється числом, вагою, мірою – тобто іншими словами, така річ є заміною.

Договір позики може бути безпроцентним, або під певні проценти, що регламентується Цивільним Кодексом України.

Кредит - це гроші, які позичальник отримує від банку чи іншої фінансової установи, уклавши з ним кредитний договір і які підлягають поверненню разом з відсотками, на умовах і в строк, передбачені кредитним договором.

у позиції 58 - зазначаються сплачені декларантом протягом звітного року платежі за договорами позики (за одержані декларантом кошти або майно у позику (тимчасове користування), як процентів і фіксованих сум на цю позику (кредит);

у позиції 59 – зазначаються інші не зазначені у Розділах III – V декларації витрати здійснені декларантом у звітному році.

Увага! Поле "Усього" у позиції 59 заповнюється, якщо інші, не зазначені у Розділах III - V декларації, разові витрати (вклади/внески) декларанта по кожній із позицій у звітному році дорівнюють або перевищують 150 тис. гривень. (Примітка 7 додатку до Закону).

у позиції 60 – зазначається розмір сплачених членами сім'ї декларанта внесків (за власні кошти) за договорами добровільного страхування;

За необхідності розмір здійснених внесків можна уточнити в страховій організації, яка видала страховий поліс відповідно до укладеного договору.

у позиції 61 - зазначається розмір сплачених членами сім'ї декларанта внесків, спрямованих у звітному році на додаткове (недержавне) пенсійне забезпечення (платежі на іменні пенсійні рахунки) відповідно до укладених договорів з недержавними пенсійними фондами;

у позиції 62 - у полі **"Усього"** зазначається **загальна сума коштів** (зазначених у позиціях **51 – 53 Розділу V декларації**), які знаходяться на рахунках у банках та інших фінансових установах членів сім'ї декларанта, номінальна вартість цінних паперів, що перебувають у їх власності та розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації внесених ними у звітному році;

у позиції 63 – зазначаються **сплачені членами сім'ї декларанта** протягом звітного року **платежі за договорами позики (кредиту)** (за одержані кошти або майно у позику (тимчасове користування), на погашення основної суми позики (кредиту);

у позиції 64 - зазначаються **сплачені членами сім'ї декларанта** протягом звітного року **платежі за договорами позики (кредиту)** (за одержані декларантом кошти або майно у позику (тимчасове користування), на погашення суми процентів за позику (кредиту);

Увага! У полі "**у тому числі за кордоном**" у позиціях **54 - 64** зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції. (Примітка 10 додатку до Закону).

Відомості щодо фінансових сум **заокруглюються до гривні.**

У разі відсутності окремих відомостей **у відповідному полі ставиться прочерк.**

Що робити державному службовцю, якщо члени його сім'ї відмовляються подавати інформацію про свої доходи?

Згідно з Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції", державні службовці зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) повні й правдиві відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за звітний рік за встановленою формою щодо себе та членів.

Якщо один із членів сім'ї державного службовця відмовляється подавати відомості про свої доходи у звітному році (наприклад, один із подружжя після розлучення), державний службовець повинен звернутися до свого керівника та пояснити ситуацію. Якщо наявна інформація про місце роботи того, хто відмовляється добровільно подавати свої відомості, установа, в якій працює державний службовець, може направити за місцем роботи такого члена сім'ї офіційний запит на отримання даних про доходи.

Як визначити доходи членів сім'ї державного службовця у випадку, якщо вони у звітному періоді були безробітними?

Відповідно до статті 7 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття", застраховані особи мають право на такі види забезпечення, як допомога по безробіттю (у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності), допомога по частковому безробіттю, матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Якщо у звітному періоді члени сім'ї декларанта отримували вищезазначену допомогу, то сума цієї допомоги повинна бути зазначена у декларації у позиції 12 Розділу II Відомості про доходи.

У разі неотримання членами сім'ї декларанта у звітному періоді вищезазначених видів забезпечення у відповідній позиції декларації **ставиться прочерк.**

Яка передбачена відповідальність за порушення державним службовцем вимог фінансового контролю, а саме за неподання або несвоєчасне подання декларації?

Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення" внесено зміни у Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП). Його доповнено главою 13-А "Адміністративні корупційні правопорушення".

За порушення державним службовцем вимог фінансового контролю КУпАП передбачена адміністративна відповідальність. Зокрема:

Стаття 172⁶ Порушення вимог фінансового контролю

Неподання або несвоєчасне подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, передбаченої Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», -

тягне за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Частиною другою зазначеної статті передбачена відповідальність за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента у вигляді накладення штрафу від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відповідальність членів сім'ї декларанта за надання неповної інформації про свої доходи, майно, витрати і зобов'язання фінансового характеру або відмову у її наданні такої інформації чинним законодавством не передбачена.

Який термін і порядок оприлюднення відомостей зазначених у декларації та які відомості зазначені в декларації за минулий рік підлягають оприлюдненню?

Частина 2 ст. 12 Закону України "Про засади запобігання та протидії корупції" визначає, що відомості, зазначені у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік Президента України, Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України, Голови та суддів Конституційного Суду України, Голови та суддів Верховного Суду України, голів та суддів вищих спеціалізованих судів України, Генерального прокурора України та його заступників, Голови Національного банку України, Голови Рахункової палати, Голови та членів Вищої ради юстиції, членів Центральної виборчої комісії, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Голови та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, **керівників інших органів державної влади та їх заступників, членів колегіальних органів державної влади (комісій, рад), керівників органів місцевого самоврядування та їх заступників**, підлягають оприлюдненню протягом 30 днів з дня їх подання шляхом опублікування в офіційних друкованих виданнях відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Тобто опублікуванню підлягають усі відомості, що зазначені у декларації, у тому числі і стосовно членів сім'ї декларанта **за винятком інформації, яка визначена Законом України "Про засади запобігання та протидії корупції" інформацією з обмеженим доступом і такою, що не підлягає оприлюдненню.**

Увага! Такою інформацією Законом України "Про засади запобігання та протидії корупції" *(примітка 7 додатку до цього Закону)* визначено: - відомості щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта громадянина України, що зазначається у позиціях 1 і 4, та інформація щодо місцезнаходження об'єкта, що зазначається у позиціях 2, 23 –34.

Де зберігаються декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру державних службовців?

Декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру державних службовців зберігається в їхніх особових справах за місцем роботи (служби) і використовуються під час вирішення питання про прийняття на державну службу, просування по ній або її припинення.

Відомості, що містяться в декларації, є конфіденційною інформацією (з обмеженим доступом). Згідно із Законом України "Про інформацію", під конфіденційною інформацією, як одного з видів інформації з обмеженим доступом, розуміють відомості, що знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов.

Відомості, що містяться у декларації, є конфіденційною інформацією (з обмеженим доступом). Організацією, де працює державний службовець (до якої подана декларація), мають бути вжиті заходи для обмеження доступу до декларацій, а також встановлена система захисту для недопущення розголошення відомостей, що містяться у декларації.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року № 731 "Про затвердження Порядку ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади" (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 02.11.11 № 1126), особові справи державних службовців є документами для службового користування, що зберігаються у відповідно обладнаному приміщенні.

Чи потрібно вказувати в декларації відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру осіб, які не перебувають у шлюбі з декларантом, але проживають разом з ним?

Відповідно до статті 1. "Визначення термінів" Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" **членами сім'ї** є особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Враховуючи вищенаведене, відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру осіб, які не перебувають у шлюбі з декларантом, але проживають разом з декларантом і ведуть з ним спільне господарство зазначають у відповідних позиціях декларації як відомості про членів сім'ї декларанта.

Загальні відомості про цих осіб, (ступінь родинного зв'язку, прізвище, ініціали, реєстраційний номер облікової картки платника податків/ серія та номер паспорта громадянина України) необхідно зазначити у позиції 4 "Члени сім'ї декларанта" Розділу I "Загальні відомості" декларації.

Чи потрібно вказувати в декларації відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру батьків державного службовця, які проживають разом з ним та дорослих дітей, які проживають окремо?

У декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру зазначаються відомості тільки щодо членів сім'ї декларанта.

Відповідно до статті 1. "Визначення термінів" Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" **членами сім'ї** є особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли не проживає спільно з ними, але відповідно до ч. 1 ст. 6 Сімейного кодексу України особа наділена таким правовим статусом до досягнення нею повноліття.

Тому при заповненні декларації відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру дорослих дітей (батьків) декларанта зазначаються коли дорослі діти (батьки):

- перебувають під опікою або піклуванням декларанта;

- спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки з декларантом (тобто наявність у них спільних з декларантом витрат, спільного бюджету, спільного харчування, купівлі майна для спільного користування, участі у витратах на утримання житла, його ремонт, надання взаємної допомоги, наявність усних чи письмових домовленостей про порядок користування житловим приміщенням, інших обставин, які засвідчують реальність сімейних відносин).

Відповідно до частини 1 статті 29 "Місце проживання фізичної особи" Цивільного Кодексу України **місцем проживання фізичної особи** є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, де фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово.

Місцем проживання недієздатної особи є місце проживання її опікуна або місцезнаходження відповідної організації, яка виконує щодо неї функції опікуна (ч. 5 ст. 29 ЦКУ).

Загальні відомості про цих осіб, (ступінь родинного зв'язку, прізвище, ініціали, реєстраційний номер облікової картки платника податків/ серія та номер паспорта громадянина України) необхідно зазначити у позиції 4 "Члени сім'ї декларанта" Розділу I "Загальні відомості" декларації.

Чи є сума позики (кредиту), отриманого декларантом у фінансовій установі у звітному періоді, доходом та в яких пунктах і розділах декларації потрібно відображати цю суму та ту, що сплачується банку за кредитним договором у звітному періоді?

У позиції 20 "Інші види доходів" Розділу II "Відомості про доходи" декларації зазначається загальна сума усіх позик (у грошовій або натуральній формах) (кредитів), які отримав декларант або члени сім'ї декларанта за минулий рік від фінансових установ (банку, кредитної спілки, лізингової компанії, ломбарду, страхової компанії тощо).

У позиції 57 "Погашення основної суми позики (кредиту)" та у позиції 58 "Погашення суми процентів за позикою (кредитом)" Розділу VI "Відомості про фінансові зобов'язання" зазначається загальна сума сплачених декларантом протягом звітного року платежів за договорами позики (кредиту) у рахунок погашення основної суми позики (кредиту) та суми процентів за позикою (кредитом), а у позиціях 63 та 64 розмір таких платежів здійснених членами сім'ї декларанта.

Позика - передача за договором (угодою) однією стороною (позикодавець) другій стороні (позичальникові) безоплатно або за певну винагороду кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду та такої ж якості.

Річ є визначеною родовими ознаками, якщо вона має ознаки, властиві усім речам того ж роду, та вимірюється числом, вагою, мірою – тобто іншими словами, така річ є замінною.

Договір позики може бути безпроцентним, або під певні проценти, що регламентується Цивільним Кодексом України.

Кредит - це гроші, які позичальник отримує від банку чи іншої фінансової установи, уклавши з ним кредитний договір і які підлягають поверненню разом з відсотками, на умовах і в строк, передбачені кредитним договором.

Увага! У полі "у тому числі за кордоном" у позиції 57, 58, 63 та 64 зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції. *(Примітка 10 додатку до Закону).*

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Чи вважається доходом відшкодування, яке отримав державний службовець відповідно за рішенням суду за майнову або моральну шкоду?

Статтями 22, 23 Цивільного кодексу України визначено, що особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування, у тому числі на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав.

Майнова або моральна шкода відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб за рішенням суду одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом. Тобто зазначене відшкодування (компенсація) є додатковим видом доходу фізичної чи юридичної особи, яка зазнала відповідних збитків.

Отже, суми відшкодувань за майнову або моральну шкоду, отримані декларантом або членами сім'ї декларанта необхідно зазначати у позиції 20 Розділу II декларації.

У яких пунктах декларації державний службовець має відображати плату за навчання своїх дітей у навчальних закладах?

Сума коштів, сплачених декларантом на користь закладів освіти для компенсації вартості навчання його або члена сім'ї, по суті відноситься до фінансових зобов'язань декларанта.

Розмір суми сплаченої декларантом за навчання його або членів сім'ї в навчальних закладах, крім навчання за рахунок бюджетного фінансування, зазначається у позиції 59 Розділу VI декларації. Сюди відноситься виключно сума, сплачена декларантом на користь закладів освіти у рахунок компенсації вартості навчання, підготовки чи перепідготовки декларанта або членів його сім'ї.

Додаткова інформація! Декларація може бути піддана перевірці на достовірність зазначених у ній відомостей про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру спеціально уповноваженими суб'єктами, які безпосередньо здійснюють у межах своєї компетенції заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень відповідно до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції", а також щодо дотримання державними службовцями та особами, які претендують на зайняття посади державного службовця, податкового законодавства України та виконання податкових зобов'язань перед державою (*Конституція України, стаття 67 - "Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом", Закон України "Про державну службу", стаття 13).*